

**ПОПУЛАЦИОННО-ГЕНЕТИЧНИ И СОЦИАЛНО
ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА МИГРАЦИЯТА
(НА ПРИМЕРА НА НОВОВЪЗНИКНАЛИТЕ ДЪРЖАВИ ОТ
ЦЕНТРАЛНА АЗИЯ И РЕПУБЛИКА КАЗАХСТАН)**

д-р Бойко Георгиев-Черковалиев

Министерство на икономиката на Република България

Дирекция „Външноикономическо сътрудничество“

boyko1954@abv.bg,

**POPULATION-GENETIC AND SOCIO-ECONOMIC
ASPECTS OF MIGRATION
(ON THE EXAMPLE OF NEW SOUTHERN CENTRAL ASIA AND
REPUBLIC OF KAZAKHSTAN)**

Dr. Boyko Georgiev-Cherkovalev, PhD

Ministry of Economy of the Republic of Bulgaria,

Directorate for International economic cooperation,

boyko1954@abv.bg,

Annotation:

The article is dedicated to the peculiarities of migration processes, taking into account the analogy with popular-genetic approaches in biology.

In considering the issues of migration and transfer of human masses behind socio-economic factors, it perceives the biological essence of the human population.

The first theories on the migration of the human population were formulated in the middle of the 19th century in England.

The subject of the analysis is the peculiarities of migration in the Republic of Kazakhstan and the region of Central Asia since the collapse of Soviet space.

The study of migration processes in individual regions requires the accumulation and systematization of vast and varied information that is used to solve the problems of the economic and social development of the countries.

The comparative analysis shows that in the countries of Central Asia and the Eurasian region migration is rather a distribution of nationalities in the newly emerging countries and has more economic aspect.

Migration pressure on Europe and the EU has a cultural and civilization aspect, a conflict vector and Islamic radicalization, with a high risk of terrorism. The economic goal is to use the generous social systems of the European countries without integration into society.

Through this article, I would like to point out that the biological essence of men is cleverly concealed by the socio-economic causes of migration and migratory waves during different periods of human development in the 19th, 20th century and early years of the new millennium, and can be an instrument to explain the occurrence of existing phenomena.

*The main conclusion is that the historical phenomena of moving large masses of the human population can be analyzed and explained with some biological features of the species *Homo sapiens* recent *L.**

Key words: *population, human population, demography, migration, theories and law, Central Asia, Kazakhstan, *Homo sapiens* recent *L.**

ВЪВЕДЕНИЕ

Едно племе от азиатските степи, е изчерпало ресурса на района и е потърсило пространства на запад, в съвременните земи на Европа и Балканския полуостров, преминавайки река Дунав.

Така завършва една миграционна вълна в края на 7 век от новата ера...

1. МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕ

Изследователските методи помагат за осъществяване на анализи и оценки на базата на проучвания и анализи за геоикономическите системи. Терминът „метод“ е от гръцки произход и означава изследване, учение или път към познанието. В най-общ смисъл под метод се разбира система от принципи, с помощта на които се достига до обективно познание на действителността.

Същността на този апарат е свързан с анализа на протичащите пространствени процеси върху дадени територии и пространства на базата на оценката на съответното биологическо развитие, икономическото развитие на обществото с цел вземане на информирани управленски решения.

От гледна точка на териториалните системи, важно значение имат методите, чрез които определяме тяхната характеристика и жизненост чрез следните компоненти:

- **Географско положение**
- **Природни ресурси**
- **Демография (човешки ресурси)**
- **Икономическо развитие**
- **Пазарна инфраструктура**
- **Социална сфера**
- **Образование и култура**
- **Техническа инфраструктура**
- **Селищна (териториална) инфраструктура**
- **Състояние на околната среда**

1. Метод на сравняването или компаративистика или компаративен метод от (*engl. compare, fr. comparer, сравнявам*), основан на сравнителен анализ на събитията, [1, 2]

Въз основа на сравнителния анализ, може да се определят няколко огнища на миграция в съвременния свят:

- *Евразийско – в постсъветското пространство*
- *Европейското – границите на ЕС с политически и военни конфликти в Северна Африка, Ирак, Сирия, Турция, Либия, Судан, Еритрея;*
- *Американското – границата между Мексико и САЩ;*
- *Миграция към Австралия;*
- *Миграция от Индия към страните от Персийския залив включително и Емиратите;*

2. Ивент-анализ, събитийен анализ, от (*engl. event, fr. évènement събитие*) анализ, позволяващ да се проанализират явленията на примера на конкретни събития;

3. Структурен анализ, позволяващ да се отделят системообразуващите фактори на изследвания въпрос и да се обобщят получените резултати [2];

Други нови методи и подходи в геоикономиката и регионалното развитие, които имат отношение към даденото изследване са: 4. Клъстер-анализ – съвременен метод за изследване на териториалните системи. 5. Географски информационни системи (ГИС или GIS). 6. SWOT-анализ, анализ на „силни-слаби страни, възможности и заплахи“. Използването на SWOT анализ помага за определяне на националните (регионалните, местните) приоритети за регионално развитие в определен период от

време. 7. PEST анализ – т.н. политически, икономически, социален и технологичен анализ и модел на Делфи [24]. 8. Картографски методи – чрез тях се допълват и онагледяват състоянието на средата, проучваната територия, като с помощта на серия от картографски материали може да се проследят измененията в територията, във времето и пространството. Съчетаването на различни изследователски методи дава възможност по-добре да се изяснят причините за пространствено развитие на територията и да се определят подходите, целите и задачите в кратко-, средно- и дългосрочен период за развитието на дадена страна или части от нейната територия [1, 2].

2. ТЕОРИИ ЗА МИГРАЦИЯТА

2.1. Биологични – популационно-генетични основи на миграцията. Ще въведем накратко основните понятия на популационната екология и генетика и ще направим екстраполация на основните понятия върху човешката популация. Ще анализираме как явленията в популационната биология са намерили отражение в съвременните миграционни процеси на вида *Homo sapiens recentt L.* Селективното преимущество на дадена популация в еволюцията зависи от преживяването, размножаването и конкуренцията с други организми. **Популационната биология** обединява двете науки – популационната екология и популационната генетика.

В популационната биология се отделя клон на една относително нова научна дисциплина, която използва общата теория на системите за изучаване и управление на популациите и екосистемите. От своя страна, тя изучава абстрактните свойства на системите, като се опитва да използва апарата на теория на групите, теория на игрите, ИТ технологии за описание динамика на популациите и тяхното разселване и устойчивост. В последно време системната биология отделя все повече внимание на изучаването на взаимодействията на човешката популация със средата. Една от основните концепции на системната биология е оптималното използване на екосистемите за устойчивото им управление.

Популация – Терминът е от латински произход от *populus* – народ, население е въведен в началото на миналия век 1903 г. от *датския биолог и генетик Вилхелм Йохансен*, за да означаи нееднородна в генетическо отношение група от индивиди от един вид за разлика от инбредните чисти линии.

В генетиката – *популация* е група кръстосващи се индивиди от един и същи вид, които са изолирани пространствено от други подобни групи.

Терминът се интерпретира различно от различните научни дисциплини.

В демографията на човека популация е човешкото население в даден район или ареал.

Миграцията е естествен биологичен процес за популации на различни животински и дори растителни видове. В модерните еволюционни теории на явлението *калалитет* се предава също миграционен нюанс. Известни са сезонните миграции на птиците и едрите морски бозайници, на видове есетрови риби, на насекоми. Пренасянето на биологичните закономерности върху човешката популация обяснява такива социално икономически и исторически въпроси като Великото преселение на народите, падането на Римската империя, дори възникването на нашата държава е пак резултат на миграционен процес.

Едно население в конфликтните райони на Северна Африка, Ирак, Сирия, Еритрея достигайки критична възрастова маса под въздействието на популационно-генетическия натиск се отправя към ЕС и неговите социални ресурси, нарушавайки хрежкото равновесие и стабилност.

Ето защо е необходимо познаването на популационната стратификация в биологията и миграцията на популациите и чрез аналогия да може да се пренесе върху вида *Homo sapiens recent L.*

Въпреки съвременните социологични теории да твърдят, че човешката популация е излязла от полето на естествената биологична еволюция, в миграционните и демографски аспекти на това явление има дълбок биологически смисъл.

2.2. Социо-икономически теории за миграцията. Ернст Георг Равенщайн – принципи на миграцията

През юни 1885 г. в британското списание статистическото дружество са публикувани статии, станали отправна точка за изследване миграцията на населението. Ернст Георг Равенщайн публикува своите знаменити закони за миграцията. Без да твърди, че това са абсолютни закони, Равенщайн ги нарича правила или принципи, въпреки че всъщност това са хипотези. Авторът публикува три статии по темата за миграцията. В своето изследване Равенщайн се позовава на данни от преброяването на населението на Великобритания, в което от 1841 г. се появява въпросът за мястото на раждане. Ето защо такава широка група като емигранти не е представена в проучването. Описвайки движението, в което хората идват в епохата на развитие на транспорта, производството и търговията, в първото издание на “законите на миграцията” авторът поставя задачата да маркира обема на миграциите в Обединеното кралство и да посочи принципите, които управляват това движение. [6]. В статията се отбелязват миграционните тенденции в Обединеното кралство, дават се статистически данни за преброяването и се взема предвид миграционната мобилност на хората в Англия и Уелс, Шотландия и Ирландия. В частност, авторът подчертава спецификата на ирландците като нация на мигрантите.

В най-новата история са възникнали държави от имигранти, дори се говори за нов подвид на вида *Homo sapiens recent L.* в тях като Аржентина, Уругвай, Израел, Венецуела където преобладаваща част от населението са имигрирали от различни страни на Стария свят.

Ернст Георг Равенщайн въвежда собствена класификация на мигрантите:

Местният (местен) мигрант променя своето място на пребиваване в града или административния район. Мигрантите, пътуващи на къси разстояния, съставляват основната част от мигрантите във Великобритания (едно от законите на миграцията). Мигрантите, пътуващи на дълги разстояния, представляват само една четвърт от общия им брой. Делът на мигрантите, които мигрират към съседни окръзи в Англия (и Уелс), Шотландия и Ирландия, е съответно 53,7%, 60,8% и 40,2%. Ravenstein отбелязва, че по-голямата част от мигрантите, регистрирани на преброяването на място, в търсене на работа, са променили няколко места на пребиваване по пътя от началната точка.

Временните мигранти са важен компонент от населението в миграционното движение. Доказателство за съществуването и мащаба на временната миграция са хотели, къщи за настаняване, кораби, както и колежи и затвори [4, 5].

Той обръща внимание и на *половия състав* на миграционните потоци, в частност авторът говори за жените като по-склонни към вътрешна миграция, отколкото мъжете, и това се потвърждава статистически. През 1881 г. на 100 мъже мигранти от Англия и Уелс са имали 106 жени, 108 жени от Шотландия, 103 от Ирландия, като е взета под внимание само вътрешната миграция. Въз основа на всяко от тези емпирични наблюдения са формулиране основните закони на миграцията, които публикува в списанието на статистическото общество първо през 1885 г. [7] и след това през 1889 г. [8].

Законите могат да систематизират:

1. Мигрантите се придвижват на къси разстояния.
2. Миграцията се извършва стъпка по стъпка пише Равенщайн: „Има процес на усвояване, когато хората, засегнати от растежа на съседните градове, мигрират към тях, а имигрантите от по-отдалечени места заемат своето място и т.н. По този начин има процес на *дисперсия разсейване*, обратното на процеса на *абсорбция - поглъщане*.”
3. Мигрантите, пътуващи на дълги разстояния се привличат от промишлените и търговските центрове.
4. Всеки миграционен поток генерира насрещен поток.
5. Гражданите са по-малко способни да мигрират, отколкото селските жители.
6. Жените са по-склонни към миграция от мъжете (по-късно, през 1889 г., Ravenstein добавя, че това се отнася само за движение вътре в страната), мъжете доминират във външната миграция.
7. Повечето мигранти са възрастни. Семействата рядко напускат страната, в която те са родени.
8. Населението на големите градове прирастът е повече миграционен, отколкото естествен.
9. Обемът на миграцията нараства пропорционално на развитието на промишлеността, търговията и транспорта.
10. Миграцията е насочена предимно от селскостопански райони към центрове на промишлеността и търговията.
11. Основните причини за миграцията са икономически [6,7,8].

3. МИГРАЦИОНЕН НАТИСК ВЪРХУ ЕС – ПРИЧИНИ И ПЕРСПЕКТИВИ

„Основната, решаваща причина за гигантския миграционен потенциал в Близкия Изток и Африка е голямото разминаване между демографския бум и слабата икономика на тези страни, т.е. между тяхната демографската динамика и темповете на икономическия им растеж. В тази част на света се осъществява ускорен демографски растеж, който значително изпреварва темпа на икономическото развитие. Тъкмо тази диспропорция и съпровождащите я обществени предизвикателства водят до нарастващ конфликтен потенциал и до много висока политическа нестабилност в повечето от страните в Близкия изток и Африка. Тези фактори превръщат региона в източник на реален и потенциален миграционен натиск върху страните от ЕС [25].

„Защо демографският растеж е основен фактор за миграционния потенциал на Близкия изток и Африка? В световен план е налице своеобразен „демографски разрыв“ – вече са се оформили региони с рязко увеличаващо се младо население и региони с относително намаляваща и застаряваща популация. Демографските прогнози на ООН сочат, че този процес е траен и ще продължи още няколко десетилетия (World Population Prospects 2015). До 2050 г. населението на земята ще се увеличи с 30%. Това е един от най-съществените популационно-генетически фактори за миграционен натиск.“

Демографският подем на най-бедните държави ще продължи да увеличава дела на младото население. В резултат на това в много от тези държави населението ще се увеличи няколкократно през следващите три-четири десетилетия. Най-големият ръст ще е налице в Африка. Към края на колониалния период в този континент са живели около 230 млн. души. Днес африканското население възлиза на 1,2 млрд., а според демографските прогнози на ООН в средата на XXI век то ще се удвои и ще достигне до 2,5 млрд. (World Population Prospects 2015). Към 2050 г. населението на поне пет африкански държави ще премине 100-милионната граница.

Не е ли това един *каламитет* с миграционен привкус? По-съществен е обаче друг белег на този демографски бум – промените в неговата възрастова структура. Тъй като растежът е за сметка на повишената раждаемост, населението на тези държави е и ще бъде с все по-ниска средна възраст. Преобладаването на възрастовата група от 15 до 24 г., наричана „youth bulges“ *числено увеличение*, засилва вероятността от конфликти и насилие.

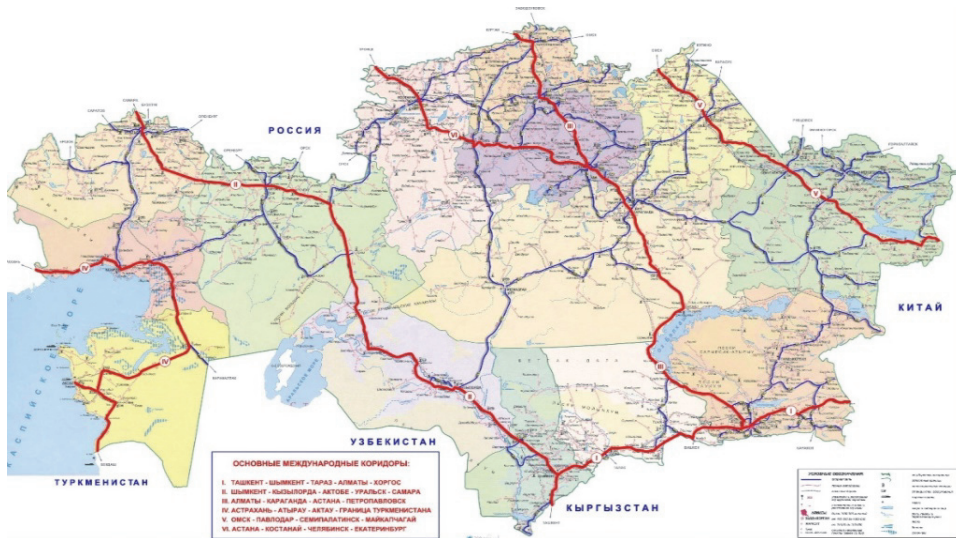
Според проучванията на *норвежкия изследовател в областта на политическата демография Хенрик Henrik Urdal*, когато подобна възрастова група е над 35% от възрастното население в дадена страна, тогава рискът от конфликти и политическо насилие – ако всички други фактори са идентични – се увеличава със 150% в сравнение с нивото на рисковете в страни, където дялът на „youth bulges“ не надвишава 17%. (Urdal 2006). Подобна теза защитават и други представители на политическата демография (Cincotta, 2011: 77-78). В света има близо 50 държави с „youth bulges“ над 35%, като голямата част от тях са разположени тъкмо в Африка и в Близкия Изток. [25]. *Появява се популация* от индивиди, които се нуждаят от изхранване, образование, жилища, вода. Не достигат естествените ресурси поради прекомерно високото потребление. Променени са психологическите нагласи. Голяма част от благата са концентрирани в незначителен процент от популацията. *Махатма Ганди* поддържа мнението, че в света има достатъчно ресурси за всеки, но не и за алчността на всички. В този контекст, миграцията на бедното население към развитите страни, като че ли не е проблем в момента, ами по-скоро е решение [22, 26, 27, 28]. Както пише политологът *Иван Кръстев*, „в този свързан и отворен свят, хората в Африка и Близкия изток, като не могат да променят обществото и живота си, тези хора, не се нуждаят от партия за да ги прекара през трудностите, а от лодка“ [*И. Кръстев*, 25].

4. ОСОБЕНОСТИТЕ НА МИГРАЦИОННИТЕ ЯВЛЕНИЯ В РЕПУБЛИКА КАЗАХСТАН И РАЙОНА НА ЦЕНТРАЛНА АЗИЯ ОТ ПЕРИОДА НА РАЗПАДАНЕ НА СЪВЕТСКОТО ПРОСТРАНСТВО

От древни времена територията на Централна Азия е била населена с представители на различни етнически групи. Ресурсите на района известен като Пространство на 7-те реки преди повече от 6-7 хиляди години е имал капацитет да изхранва огромно население. По това време е станал геологически и климатичен колапс, реките пресъхнали, земята се превърнала в континентални пустини.

На по-късен етап ресурсът на това пространство не е бил в състояние да изхранва населението и в началото на по-предното хилядолетие започва движение на големи човешки популации – *Велико преселение*. *Великото преселение на народите* е довело до социален катаклизъм – падането на Римската империя. По-късно, активните миграционни процеси са свързани с татаро-монголските нашествия, Царска Русия и особено Съветския съюз, усилват интернационалния характер на региона.

4.1. Казахстан е модерна държава възникнала след разпада на бившия СССР. След повече от 30 години независимо съществуване тя е един пространствен буфер между двата си огромни съседа Китай и Руската федерация. В това географско пространство успешно функционира Евразийският съюз, който е едно пълноценно обединение и активен участник в световните икономически отношения.

4.2. Отношенията на Казахстан с Руската федерация са еталон за междудържавни отношения. Постъпателно се развиват отношенията на стратегическо партньорство с Китайската Народна Република.

Програмата „Един пояс един път“ придаде нов импулс в отношенията с Китай. Продължава динамичното сътрудничество с ЕС – най-големия търговски партньор и инвеститор в страната.

Развиват се взаимноизгодните двустранни отношения с ОНД, Турция, Иран, Емиратите, Корея и Япония [29]. Конвенцията за правния статут на Каспийско море, приета на срещата на върха в град Актау, открива нови възможности за сътрудничество с каспийските страни. Тази конвенция по своята същност е с неограничен срок на действие. Подписана е в гр. Актау на 12 август 2018 г. Тези посоки на развитие на международното сътрудничество спомагат за едни контролируеми възможности на миграционните процеси в региона и тяхното регулиране в рамките на върховенството на закона [2].

4.3. Движение на населението. В същото време, в резултат на движението, започнало в средата на 20-те години на миналия век и конституционно установено в края на 1936 г., коренното население в Централна Азия имаше възможност да се консолидира под формата на *титулни нации* в рамките на съответните републики от бившия СССР.

От тази гледна точка статистиката на населението, следвайки резултатите от Все съюзните преброявания от 1939 г. насам, може да бъде разграничено на три периода: първият – 1939-59, вторият – 1959-79 и третия – 1979-89 години. Като се имат предвид данните, е необходимо да се отбележи, че притокът на руснаци и други националности от бившия СССР в Централна Азия е особено висок по време на Втората световна война и непосредствено след нея, когато започва разработването на целите и по-интензивно използване на природните ресурси на региона [14].

В тази връзка през разглеждания период 1939-59 г. намаляват делът на представителите на титулярната националност в почти всички републики от Централна Азия. Това е особено очевидно в Киргизстан и Казахстан. Делът на руснаците продължи да нараства значително в Киргизстан, Туркменистан и Таджикистан през следващите 20

години (1959-79), но в Узбекистан и Казахстан той започна да спада. Спадът на дела на руснаците в републиките от Централна Азия се засили още през 80-те години, дори още преди разпадането на СССР [15].

4.4. В данните на двете последни преброявания по съветско време във всички републики от Централна Азия настъпиха значителни етнически и демографски промени. В Узбекистан, Таджикистан и Туркменистан делът на руснаците спадна под 10%. Още през 1989 г. делът на казахите в Казахстан надвишава дела на руснаците.

Най-склонни към миграция са руснаци, украинци, татари, евреи, германци и други, които живеяха предимно в градски райони (в Ташкент, Алма Ата, регионални и индустриални центрове). Като правило това бяха висококвалифицирани специалисти и техните семейства. Загубата на висококвалифициран човешки капитал както сред представители на умствения, така и на физическия труд работници само усили проблемите на преходния период [5].

По силата на исторически преобладаващите условия (съжителство в многонационални държави в продължение на много векове и отчасти на резултатите от изкуственото разселване на националностите от 20-те и 30-те години), централноазиатци са живели не само в *титулните*, но и в съседни републики.

От друга страна е известно, че местните жители на Централна Азия се характеризират с по-силна привързаност към земята си (място на раждане) и по-ниска склонност към преселване. Това обаче съвсем не означава, че всички те живеят в своите *титулни* републики.

Такъв модел на заселване, при определени обстоятелства, би могъл също така да представлява основа за доста мащабни миграционни процеси в самата Централна Азия. Освен това, въпреки привързаността към родното място, местните жители винаги са били по-мобилни в целия регион, включително и в съветския период на своята история. Това се обяснява с факта, че има по-близко родство, приятелства и други връзки между хората от местните националности, както и достатъчно сходство между културите, традициите и начина на живот.

С нарастването на националното самосъзнание във всички републики след независимостта възникнаха нови проблеми (политически, икономически, социални), присъщи на преходния период трудности, свързани с реалния живот на обикновените хора. Решаването на националните проблеми доведе до доста мащабно движение на населението сред представители на местните националности.

5. МИГРАЦИЯ В РЕПУБЛИКИТЕ НА ЦЕНТРАЛНА АЗИЯ

5.1. Сравнителен анализ

През 1995 г. във всички страни от Централна Азия миграцията се осъществява главно в самите страни. Въпреки това, все още доста голям брой хора са пристигнали и произхождат от страните от ОНД. Най-много, както в абсолютен, така и в относителен план, са извършени в Казахстан, чиито миграционни връзки със страните от бившия Съветски съюз надвишават тези на другите четири централноазиатски републики заедно [3,19, 20].

Общият брой на мигрантите от Централна Азия към страните от бившия СССР за периода след неговия крах (1991-96), в Казахстан е 1 375 880, Киргизстан 381 130 и Узбекистан 691 340 (няма данни за Таджикистан и Туркменистан).

Както се вижда от данните за периода 1991-96 г. Казахстан са напуснали повече мигранти, отколкото от Узбекистан и Киргизстан взети заедно.

От тези републики от Централна Азия мигрантите са отпътували главно в Русия.

5.2. Динамика на миграцията

Най-много хора, напуснали Централна Азия през 1991-96 г. са пристигнали в Русия. Според наличните статистически данни за този период техният брой е бил над 2,5 милиона (2 553 795) души, включително от:

	Националност	Абсолютно число
1.	Казахстан	1 269 119 души
2.	Киргизстан	306 594 души
3.	Таджикистан	289 077 души
4.	Туркменистан	107 298 души
5.	Узбекистан	581 707 души

5.3. Национален състав на мигрантите

Преобладаващият брой мигранти, пристигнали в Русия от Централна Азия, са етнически руснаци. Много са украинците, татарите и башкирците. Част от тях са германците и евреите, напуснали Централна Азия, пристигнали в Русия [9, 15].

Определен, незначителен брой мигранти са представители на местните националности, като всичките пет националности се появяват във всяка група мигранти от всичките държави. В същото време титулната националност във всяка от републиките е представена в по-голяма степен. Така, през 1995 г., сред тези, които пристигнаха в Русия от Централна Азия са: [14,16,17,18].

	Националност	Пристигащи в Русия от Централноазиатските републики %
1.	Руснаци	от 60 до 74%
2.	Украинци	от 4,5 до 8,4 %
3.	Татари	от 3% до 14,5%
4.	Немци	3-4% основно от Казахстан и Киргизстан
5.	Евреи	под 1%

Делът на лицата от местната (*титулната*) националност сред заминаващите от Републиките на Централна Азия в Русия (А), и сред пристигащите в Централноазиатските държави (Б).

	Националност	Заминаващи за Русия от Централноазиатските републики А%	Пристигащи в Централноазиатските републики от Русия Б%
1.	Казахи	3,2	11,0
2.	Киргизи	2,4	5,9
3.	Таджики	12,3	23,4
4.	Туркмени	3,2	20,6
5.	Узбеки	3,2	10,1

Според тези данни ясно се забелязва следната тенденция: изразен превишен дял на местните сред пристигащите в сравнение с тези, които заминават [21].

5.4. Ще стане ли Казахстан моноетническа държава?

Балансът на външната миграция на Казахстан от 2012 г. показва само отрицателна статистика с тенденция за по-нататъшен отрицателен растеж [23]. Официалната статистика на Република Казахстан свидетелства за нарастващия отток на населението от Казахстан. Публикуваните данни, показват следното: през 2012 г. броят на на-

пусналите страната превишава броят на пристигащите. Отрицателното салдо на миграцията оттогава се е увеличило. През периода януари-юни 2018 г. 1, 717 млн. души напуснаха Казахстан. В сравнение със същия период на 2017 г. цифрата е нараснала с 14%. Въпреки че настоящите цифри не достигат критичната статистика от 90-те години, вече се забелязват признаци за увеличаване на изходящия поток. Със стабилизирането на икономиката на Казахстан, темпът за напускане на страната се забави. Минималният брой на напусналите Казахстан през годините на независимост е регистриран през 2013 г. – 2,438 млн. души, оттогава насам, обаче, броят на хората, напускащи страната нараства и през 2017 г. броят на емигрантите вече достига 3,773 млн.

Етническият състав на казахстанските емигранти съответства на географията на миграцията. Така повечето от емигрантите през първата половина на 2018 година са от руското население – 1,238 млн. души, или 72,1% от общия отток.

През годините на независимост делът на руското население в Казахстан се е съкратил почти наполовина – от 37,8% през 1989 г. до 19,8% през 2018 г. [11,12].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ИЗВОДИ

1. **Независимо** от социалната природа на човешкото общество в масовите процеси на миграцията може да се подходи от гледната точка на популационно-генетичните изследвания.

2. **Направен** е сбит анализ на миграционните теории и са потърсени емпирични прояви на биологичната популация на *Homo sapiens recent L.*

3. **Проанализирани** са тенденциите на миграционните процеси в Казахстан и държавите от Централна Азия.

4. **Сравнителният анализ** на миграционните явления в ЕС и Евразия показват целенасочена миграция в страните от Централна Азия, основно с икономически характер към Русия и разпределение на населението. Евразийските мигранти са с висок образователен ценз и имати общ език, мъже, жени, деца, макар от различни етноси.

5. **Мигрантите** от последните вълни (2015-2017 г.) в Европейския съюз са обект на трафик. Това са като правило са мъже на 17-35 години и чужди на европейските ценности, носители на скрит екстремизъм и комуникационно изолирани от местното население.

Литература:

1. Гильмутдинова, Д. А., „Политика США в Каспийском регионе: Азербайджан, Казахстан и Туркменистан”, тема дисертации и автореферата по ВАК 23.00.04, кандидат политических наук, 2007;
2. д-р Бойко Георгиев-Черковалиев, Регулиране международно-правния статус на Каспийско море като част от Великия път на коприната, Сборник от статии – Международна научна конференция „Синя икономика и синьо развитие“, Бургаски свободен университет, Бургас, 1-2 юни 2018 г.;
3. Бахтиер Исламов Социально-экономические аспекты миграционных процессов в независимых государствах Центральной Азии Acta Slavica Iaponica, Volume 16 (1998) Copyright © 1998 by the Slavic Research Center. (English/Japanese) <http://src-h.slav.hokudai.ac.jp/publicitn/acta/16/islamov/islamov-n.html>
4. П. В. Василенко Территориальная организация общества, УДК 314.7;
5. Bakhtior A. Islamov, „Soviet Central Asia: Problems of Development in the Context of Republic-Center Relations, A Political-Economic Analysis,” DDP (Harvard Institute for International Development, Harvard University, Cambridge, USA), № 413, December, 1991;
6. Places of people and the Laws of Migration“ в Geographical Magazine (1876);

7. The laws of migration („Закопи за миграцията“) в *Journal of the Statistical Society* (1885);
8. The laws of migration: Second Paper” в същия журнал, (1889);
9. Вестник статистики. 1990, №10. С. 69-79;
10. Национальный состав населения СССР, М., Госкомстат СССР, 1990, С. 5 15;
11. Вестник статистики, 1990, №№ 10,11,12, 1991, №№ 4,5,6;
12. Содружество независимых государств в 1996 году. Статистический ежегодник. Межгосударственный комитет Содружества Независимых Государств. М., 1997, С. 506;
13. Рынок труда в странах Содружества Независимых Государств в цифрах и диаграммах. Статистический сборник. Межгосударственный комитет Содружества Независимых Государств. М., 1996. С. 288;
14. G. Saidova, A. Agafonoff, D. Isametdinova et al., *Labor Market in Uzbekistan, 1991-1995*, Working Paper 96/1, UNDP, Macroeconomic Policy Analysis and Training Project, Tashkent, 1996, pp. 8,10, 12;
15. Рынок труда в странах Содружества Независимых Государств в цифрах и диаграммах. Статистический сборник. Межгосударственный комитет Содружества Независимых Государств. М., 1996, С. 15.;
16. Содружество независимых государств в 1996 году. Статистический ежегодник. Межгосударственный комитет Содружества Независимых Государств. М., 1997. С. 16-17.
17. Численность и миграция населения Российской Федерации в 1995 г. Статистический бюллетень. Государственный комитет Российской Федерации по статистике. М., 1996. С. 32;
18. Миграция населения Российской Федерации за 1-ое полугодие 1996 г. Статистический бюллетень. Государственный комитет Российской Федерации по статистике. М., 1996. С. 15;
19. Численность и миграция населения Российской Федерации в 1995 г. Статистический бюллетень. Государственный комитет Российской Федерации по статистике. М., 1996. С. 42-43;
20. Galina S. Vitkovskaia, „Relocation to Russia from the States of Central Asia” in: Jeremy R. Azrael, Emil A. Payin (eds.), *Cooperation and Conflict in the Former Soviet Union: Implications for Migration*, RAND, USA, 1996, pp. 113-135;
21. Узбекистан. Отчет по человеческому развитию 1995 г. ПРООН. Ташкент, 1995. С. 46-48;
22. <https://epis.bg/za-horata/demografski-problemi-v-savremennia-sviat/> Махатма Ганди;
23. Aigul Ibraeva <https://kursiv.kz/author/aygul-ibraeva>;
24. Соня Борисова Илиева, БАН, Институт за изследване на обществата и знанието, секция „Публични политики и социални промени, „Дългосрочно прогнозиране в социалната сфера чрез метод Делфи“, Автореферат на дисертационна разработка за присъждане на научната степен „Доктор на науките” по научна специалност 05.11.01. Социология 2014 г. <http://issk-bas.org/wp-content/uploads/2014/03/SonyaIlievaAvtoref%D0%B5rat.pdf>;
25. „The migratory pressure on the European Union: Causes and Prospects Lazar Georgiev Koprinarov (lkoprinarov@abv.bg) South-West University „Neofit Rilski”, Blagoevgrad, брой 34(2016).
26. Henrik Urdal (2008) Population, Resources and Violent Conflict: A Sub-National Study of India 1956-2002, *Journal of Conflict Resolution* 52(4): 590-617 ;
27. Clionadh Raleigh, & Henrik Urdal (2007) Climate Change, Environmental Degradation and Armed Conflict, *Political Geography* 26(6): 674-694.;
28. Henrik Urdal(2006) A Clash of Generations? Youth Bulges and Political Violence, *International Studies Quarterly* 50(3): 607-630;
29. Обръщение на Президента на Република Казахстан Нурсултан Назарбаев към народа на Казахстан, Резиденция „Акорда”, Астана, 5 октомври 2018 г.